

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer

'93/3

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal,

tördelőszerkesztő: dr. Naszályi Gábor

Moskál Tibor fametszetei és rézkarcai X2, C3/C5

TARTALOM

Moskál Tibor kiállítása, Fery Antal köszöntése
Elhunyt Vertel József

Budapest a kisgrafikákon, Moskál Tibor és Andruskó Károly
fővárosi műemlékeket és városképeket ábrázoló kisgrafikái
HÍREK, SZEMLE, KÖNYVESPOLC

MOSKÁL TIBOR KIÁLLÍTÁSA

Ez év március 3-án – nagyszámú érdeklődő jelenlétében és Tiszai Krisztina hangulatos gitármuzsikájának közreműködésével – nyílt

meg Moskál Tibor kiállítása az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanári klubjában. A tárlat a viszonylag szűkös kiállítási lehetőségek ellenére színes, változatos bepillantást nyújtott Moskál Tibor egyre gazdagodó életművébe. Mindezt csak azért említem meg, mert 1987-ben, a Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat által szervezett kiállításán 40 tablón láthattuk, több mint 300 grafikáját. Jól tudjuk, nem a mennyiség teremti a minőséget, ám Moskál Tibor esetében mindenképp szólnunk kell erről a lehetőségről. Ő ugyanis autodidaktaként indult az önkifejezésnek e sajátos útján, s bizony ebben az esetben a kitartó szorgalomnak, annak, hogy naponta szembesüljön lehetőségeivel és korlátaival, s mindig újra és újra indulva kezébe vegye a vésőt és a fadúcot vagy a rézlemezt, meghatározó jelentősége van. A hazai exlibris-kultúra egyre fogyatkozó művelőit (alkotókat és gyűjtőket egyaránt) szemlélve, talán éppen az ő életútja lehet példaadó annak elfogadásában, hogy nem lehetünk meg művészetek nélkül, sőt – legyünk kicsit elfogultak – ezen belül a kisgrafikának az önmegvalósítás, az önkifejezés lehetőségeit kínáló örömei, felfedezései nélkül sem.

Nyilván ez éllette, élte Moskál Tibort, aki vasesztetgályosként, 1952-től sorra járja a különféle szabadiskolákat. Először a Hungária Gumigyár képzőművészeti szakkörében Antal Irén és Szőnyi Ferenc festőművészek alatt dolgozik, majd Kaveczky Zoltán és Nagy Zoltán műhelyében a rézmetszés és rézkarolás tudó-

mányát sajátítja el, hogy aztán folytassa a tanulmányait Varga Nándor Lajos professzor magán-akadémiáján. Az utóbbiak és dr. Semsey Andor révén (akivel együtt nyomtatta kézisajtón Varga Nándor Lajos könyveit) ismerkedik meg a kisgrafikával, az ex libris-sel. Ettől kezdve küldi be metszeteit különböző pályázatokra, kiállításokra több-kevesebb sikerrel, míg aztán 1965-ben első díjat nyer a főváros pályázatán, majd kisgrafikáit bemutatják a Balatoni Kisgrafikai Biennálén s több külföldi tárlaton is. Ezt követik az önálló kiállítások – Jászberény, Budapest, Dorog – s az újabb lehetőség: közeljövőben gyűjteményes tárlat a szófiai Magyar Kulturális Intézetben.

Sok vagy kevés? – kérdezhetnénk önmagunktól is, eltűnődve azon, hogy mondjuk az 1952-ben kezdett tanulmányokra rászámolunk 10 évet, s azt mondjuk, hogy mindez 30 év termése. A válasz egyértelmű: sok, hiszen mindezt Moskál Tibor a gyárban – immár nyugdíjasként is végzett – fizikai munka mellett valósította meg, ráadásul úgy, hogy a legmunkaigényesebb, a legnagyobb önfegyelmet és kitartást követelő grafikai eljárásokat, a fametszést és a rézkarcolást választotta önkifejezése eszközeként. Egyébként ezt a tényt erősítették meg a kiállításon bemutatott művei is.

A tematikusan válogatott, bemutatott könyvjegyek többsége a mindennapi élettől elválaszthatatlan tárgyakat eleveníti meg: gyümölcs, korsó, trombita, virág, szerszámok – s még hosszan sorolhatnánk e köznap motívumokat, amelyek éppen a maguk egyszerűségében és önállóságukban teremtenek meghitt hangulatot. Amiben szinte minden esetben közrejátszik a kompozíció egésze, az egy-egy lapon többnyire többféle – egymást kiegészítő – motívumok elrendezésének a módja.

Moskál Tibor a közvetlen környezetében indul a valóságot felfedező útjára, így hát nem csodálhatjuk, hogy Budapest, Budafok műemlékei, városképei is megjelennek ez librisein. Jó ismerője, kutatója Budafok történetének, s a Szt. Péter-Pál kápolnától kezdve a

Moskál Tibor fametszete, X2

Moskál Tibor rézkarcai, C3/C5

barlanglakásokig a városrész szinte minden jelentősebb látnivalójával találkozhatunk a lapjain. Fametszeten, rézkarcon, rézmetszeten és linómetszeten egyaránt keresi a számára legmegfelelőbb kifejezési lehetőségeket, ezért is olyan változatos ez a budafoki képeskönyv, melynek lapjai között egyaránt találunk szinte már festői hatásokra törekvő, fekete-fehér foltokból kialakított linómetszetű havas tájképeket, utcarészleteket vagy élesre metszett vonalakkal perspektivikusan építkező fametszetű városképeket. Azt, hogy a műemlékébrázolások művészetében milyen teret nyertek el, jól láthattuk a kiállításon bemutatott *Balatonkörnyéki műemlékek* című sorozatán, valamint az önálló tablón bemutatott erdélyi vonatkozású lapjain. (Ld. az utóbbiak közül Tamási Aron szülőházát, a torockói vár romjait, a csíksomlyói templomot ábrázoló ex libriseit.) Moskál Tibor ezekben – ha úgy tetszik szintén hagyományos témákban is újat hoz, kerüli a műemlékekhez kötődő romantikus hangulatok felidézését, amire egyébként a fekete-fehér színek drámaisága jó lehetőséget kínál. Ehelyett a különféle váromokat, templomokat a tájba építve (vagy éppen kiemelve onnan) elsősorban a maguk esendőségében, a megmaradás-elmúlás sajátos konfliktusában idézi elének.

Talán ez a tűnődő, meditatív szemléletmód jellemző leginkább portré-exlibriseire (Illyés Gyula, Kopré József stb.), emléklapjaira (Kaveczy Zoltán, Semsey Andor stb.) is, amelyek egyébként nem mellőzik a grafikáin olykor fel-felbukkanó szelíd humort sem. (Ld. a Szokolai Gyuri könyve feliratú lapot, amelyen ka-lózként ábrázolja az ex libris tulajdonosát.)

Végezetül külön kell szólnunk többszínnyomatú fametszeteiről. Ezek többnyire a kedvenc virágait ábrázolják, s ha valamilyen kulcsot keresünk a maga te-

remtette művészetéhez, akkor az egyébként kétségtelenül dekoratív lapok közül azokban találhatjuk meg, amelyek – színes háttér nélkül – egy-egy virágos fagát ábrázolnak, kerülve a színek minden harsány pompáját. Vagy éppen egy olyan lapon (Ex libris Szalóczi Piroska), ahol egy magányos, deres fa lombjai, ágai, mint hókristályok, fehéren tündökölnék elének az ég halványkék hétértéből. Moskál Tibor legjobb lapjait ugyanis az a szeretet, férfias líraiság lengi át, amellyel szemléli a világot, s amely újra és újra arra készíti, hogy kezébe vegye a vésőt.

Arató Antal

‘ FERY ANTAL KÖSZÖNTÉSE

Fery Antal grafikusművész hosszú életpályáján keresztül – a hazai és külföldi gyűjtők, művésztszakodaadó megbecsülésén kívül – alig-alig részesült hivatalos elismerésben. Igaz, nem is törekedett arra: „Könyökömet nem használtam...” – írja a 70. születésnapjára (1988) készített alkalmi grafikájának alkalmi négysoros versezetében. Ám az is igaz, hogy mindig tisztában volt és van munkásságának értékével, s bizony egy-egy régebbi „csillag-hullás” után a tőle megszokott maliciózus mondattal mutatkozott be régebbi és újabb ismerőseinek: „Szóra sem érdemes művész...”

Majd továbbra is a maga útját járva metszette fába az újabb és újabb ex libriseket, öntudatosan elfogadva azt a tényt, hogy a méretei és hagyományos kifejezési eszközei révén e nem különösebben látványos grafikáknak csak alkalmanként akad helyük a magyar grafikusművészetet reprezentáló kiállításokon. (Könyvjegyeit csak egyszer mutatták be a miskolci Országos Grafikai Biennálén.) Mindez azonban aligha csökkenti jó hírét, megbecsülését: több mint 2000 – az eredeti dűcről tovább sokszorosított – ex librise, alkalmi grafikája itthon és szerte a világon (kiállításokon, folyóiratokban, köz- és magángyűjteményekben) a hazai alkotóművészek közül minden bizonnyal a legnagyobb publicitást biztosítja a számára.

Ez a népszerűség természetesen összefüggésben van azzal is, hogy Fery Antal művészete – tárgyát, tematikáját tekintve – elválaszthatatlan a magyarság múltjától, jelenétől. Kisgrafikáin a magyar történelem sorsdöntő eseményei, jeles személyiségei (írók, zeneszerzők, tudósok stb.), hazai műemlékek (templomok, kastélyok, szobrok), népművészeti motívumok, védett növények egyaránt megjelennek. Ha tematikailag csoportosítanánk azokat, afféle nemzeti önismereti képek könyvet is összeállíthatnánk belőlük. Olyasmí lenne ez, mint a főváros kiadásában 1941-ben megjelent reprezentatív Széchenyi-album, amelyben Fery Antal 29 fametszetű illusztrációja látható Széchenyi életéről és alkotásairól. Amelyek persze nem csupán illusztrá-

ciók, hanem hitet, lelkesedést sugalmazó, a fametszet sajátos, fekete-fehér drámaiságával megfogalmazott vallomások is.

Két esztendővel ezelőtt, a Széchenyi István születésének 200. évfordulójára megjelent kiadványokból, cikkek közül sorra-rendre másoltam ki ezeket az újra közölt (= lopott, mert a közlésnél még a mester nevét sem tüntették fel) illusztrációkat, s vittem a művészhez, hogy némi örömet, elégtételt szerezzek neki. Derűs mosollyal fogadta a lapkivágatokat: „Még az én példányomat is elvitte régebben egy „kutató”, remélem nem ez játszott közre abban, hogy azóta sem kértek fel hasonló munkára.” Igazából csak a „munka” kifejezésre emlékszem szóról-szóra, hiszen számomra a metszetei sokkal többet jelentenek annál. Ám fogadjuk el a művészek között egyébként – egy-egy grafikára vonatkozó – hagyományos szóhasználatot. Fery Antal mit sem törődve azzal, hogy nem kapott hasonló, hivatalos, állami megbízatást, rendületlenül metszette fába a saját maga által elképzelt (vagy megrendelőinek sugallt) „munkáit”, mindvégig hűségese maradván önmagához és magyarságához.

Ezeket a sorokat természetesen leírhattuk volna a *Kisgrafika* bármelyik, régebbi vagy újabb számában is. Hogy mégis most kerítünk reá sort, arra egy aktuális és örömdetes hír ad különleges lehetőséget: *Fery Antal grafikusművész művészeti munkásságáért, életművéért a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje (polgári tagozat) kitüntetésben részesült. És egy másik jó hír: kisgrafikái a III. Zempléni Nyári Tárlaton Szerencs város díját nyerték el.*

A kitüntetettnek, úgy is mint a *Kisgrafika* Barátok Köre szeretett és tisztelt elnökének, őszinte szívvel gratulálunk. Kívánunk – neki és kedves családjának – jó és jobb egészséget, további közös örömdeteket, együttélést!

Arató Antal

Fery Antal fametszete, X2

ELHUNYT VERTEL JÓZSEF GRAFIKUSMŰVÉSZ

A bélyeggyűjtők és a kisgrafika barátai megrendüléssel értesültek arról, hogy Vertel József grafikusművész életének 72. esztendejében, 1993. augusztus 5-én váratlanul elhunyt.

Személyében a magyar bélyegművészet kimagasló egyénisége távozott az élők sorából, aki az általa tervezett több, mint négyszáz magyar postabélyegével írta be nevét örökre a filatélia történetébe. Háromszor nyert első díjat az Egyesült Nemzetek bélyegpályázatán. Ezeket a bélyegeit az ENSZ postájának kiadásában az egész világon forgalmazzák. Bélyegeket tervezett Mongólia, Líbia számára s az ő tervei alapján került forgalomba az algériai, a csádi posták több ilyen kiadványa is. Magyarországon nyolc alkalommal nyerte el „Az év legszebb bélyege” alkotójának odaítélt díjat. Bélyegterveiből legutóbb 1993 tavaszán az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban rendeztek nagyszabású kiállítást. Ennek sok színes képpel illusztrált katalógusa a művész bélyeg-alkotásainak teljes felsorolását is közli.

Vertel József a bélyegek mellett az ex libris történetében is maradandó emléket hagyott maga után, bár kisgrafika munkássága – éppen a bélyegtervezéssel járó sokirányú elfoglaltsága miatt – kisebb terjedelmű. Ex libriseinek és alkalmi grafikáinak számát nem ismerjük. Saját bevallása szerint ezekről nem készített feljegyzést és alkotásjegyzékét sem tudtuk mindezig lapunkban közölni. Réthy István a művésztől 1969-

ben írt cikkében 40 megvalósult ex librisről és alkalmi grafikáról tesz említést. A Kisgrafika 1968. évi Vertel-számában mintegy 70 alkotásáról olvashatunk. Öröm számunkra, hogy ezekből további lapokat mutathattunk be 1992/1. számunkban, amikor is a művészt – a Bélyegmúzeumban rendezett nagyszabású kiállításáról szólva – 70. születésnapja alkalmából köszöntöttük.

Az elhunyt mester kisgrafikai hagyatékát magas intellektussal megalkotott, igen művészi rézmetszetek jelzik, melyeken a biztos vonalvezetés belső és külső alkotói renddel, eszmei tisztasággal, összeszedettséggel párosul. Kevés művésztől mondhatjuk el azt, amit róla, hogy lapjain nincs egyetlen pongyolán odavetett vonal, át nem gondolt kompozíciós elem. Csak hibátlan, tökéletesen megoldott művek kerültek ki kezei közül.

Lapjai ma sok magyar gyűjtemény megbecsült értékei, de külföldön is számos barátot szerzett műveivel a magyar kisgrafikának. Emlékét őrzik alkotásai és mindazok, akik rokonszenves, derűs egyéniségével valaha is találkoztak.

Végso nyughelyére a dömösi temetőben helyezték, abban a községben, ahol 1922-ben született, amelynek felvirágoztatásáért oly sokat tevékenykedett és amelynek táji szépségeit vésője varázslatos rézmetszetein megörökítette.

Soós I.

Vertel József rézmetszete, C2

BUDAPEST A KISGRAFIKÁKON

Ezzel a címmel rendezett kiállítást dr. Semsey Andor és dr. Soós Imre 1973 májusában az Építők Műszaki Klubjában. A tárlat Pest és Buda egyesítésének centenáriumi ünnepségeihez kapcsolódott s igen jó lehetőséget biztosított arra, hogy a budapesti városképeket, épületeket ábrázoló kisgrafikák bemutatásával szélesebb körben is felhívja a figyelmet az ex libris-művészet hazai eredményeire, sajátos kifejezési lehetőségeire. [Vö. *Budapest a kisgrafikákon*. Katalógus. (Bev. Soós Imre és Semsey Andor.) Bp. 1973. 13. l.] A katalógus 80 fővárosi vonatkozású kisgrafikát ír le, de meg kell említenem, hogy az adatgyűjtést tekintve nem előzmények nélkül való. E sorok írója 1972-ben, az Országos Múzeumi, Műemléki és Honismereti Hónap keretében kiállítást rendezett a magyar (nemcsak hazai, hanem erdélyi stb.) műemlékeket ábrázoló ex librisekből a Jászberényi Városi Könyvtárban. A tárlatot majd egy éves anyaggyűjtés előzte meg. Ennek során kértük a gyűjtőket, hogy ha a tulajdonukban levő, műemlékeket ábrázoló grafikákat nem is küldik meg a könyvtárnak, akkor – a kiadásra kerülő katalógus számára – legalább a grafika leírását juttassák el. A 672 tételt felsoroló katalógus helynévmutatója szerint az abban közölt budapesti vonatkozású grafikák száma 160. [Vö. *Műemlékek az ex libriseken és kisgrafikákon*. Katalógus. (Összeáll. és szerk. Semsey Andor és Arató Antal.) Jászberény, 1972. 57 l.] A katalógus összeállításának fő érdeme természetesen a feledhetetlen Semsey Andoré, a leírások zöme is az ő gyűjteménye alapján készült. Mindenesetre joggal feltételezhetjük, hogy az említett kidványokban felsorolt grafikákon kívül még nagyszámú ilyen lap található a különböző gyűjteményekben – vagy éppen készült az elmúlt húsz esztendőben. Az utóbbira csak egyetlen példát említek: Fery Antalnak és König Róbertnek a budapesti parkok ritka, védett növényeit ábrázoló kisgrafikai sorozatát, melyet Pesti László és Tarjányi Ferenc részére készítettek, s amelyek – éppen fővárosi vonatkozásuk révén – már önálló kiállításokon is bemutatásra kerültek.

A további – és szélesebb körű anyaggyűjtést – természetesen egy újabb, minden bizonnyal egyedülálló

Jávor ? rajza, P1

kiállítási lehetőség, a közelgő világkiállítás indokolja. Amelyre, azaz az ahhoz kapcsolódó kulturális rendezvényekre bizonyára érdemes nekünk is felkészülni, hiszen egy újabb, a fővárost bemutató reprezentatív kisgrafikai tárlat bizonyára érdeklődésre tartana számot nemcsak a külföldi, hanem a hazai érdeklődők körében is.

Ez a tárlat nem csupán a fővárosi épületeket, szobrokat stb. ábrázoló ex libriseket és egyéb kisméretű grafikákat mutatná be, hanem a városhoz kapcsolódó személyek (történelmünk jeles alakjai, írók, tudósok, művészek stb.) portréját felidéző emléklapokat vagy a részükre készült ex libriseket is. (Pl. a kiállításon egyaránt ott láthatnánk a Budai Várpalotát ábrázoló ex libris mellett a Mátyás király portréját bemutató lapot, vagy a Halászbástyán lévő Szent István-szobrot felelevenítő ex libris mellett néhány, első királyunk emlékét idéző egyéb kisgrafikákat is, még ha Szent Istvánnak nem is volt olyan közvetlen kapcsolata a fővárossal, mint Mátyás királynak.) Továbbá kiegészülne még a tárlat Budapest természeti értékeit bemutató kisgrafikákkal, a fővárosi könyvtárak, múzeumok, egyéb intézmények, egyesületek részére készült ex librisekkel, alkalmi kisgrafikákkal is.

Mintegy fél esztendővel ezelőtt ezeknek az elképzeléseknek az alapján kezdtem egy adattár összeállításához, amely az alkotók szerint sorolja fel – s írja le – ezeket a metszeteket, s többségében tartalmazza a katalógusba felvett lapok másolatát is. Az adatgyűjtés csak a 20. századi kisgrafikákra terjedt ki, ám a munka közben kiderült, hogy a portré-exlibrisek, emléklapok esetében nem törekedhetek a teljességre, mert az beláthatatlanná tenné a kézirat lezárását, ráadásul ezekben a tárgykörökben egyébként is jó forrásmunkák születtek: *Magyar írók, művészek és tudósok ex librisei*. (Összeáll. Bélyey Pál, Varga Sándor, Galambos Ferenc.) Bp. 1964. 51 p.; *Imolay Lenkey István: Írók, költők, irodalmi illusztrációk az ex libriseken, alkalmi grafiká-*

Németh Nándor rajza, P1

kon és kisgrafikákon. Hajdúhadháztéglás, 1984. IV., 24 p.; Imolay Lenkey István: Irodalom és ex libris. Debrecen, 1990. 28 p.

Az anyaggyűjtés első szakasza egyébként a többnyire Semsey Andor és Imolay Lenkey István által közzétett alkotásjegyzékek feldolgozása, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteménye, az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtára és a Semsey-gyűjtemény tanulmányozása alapján történt. (Ezúton is köszönetet mondok Semsey Ilának az adatgyűjtésben is közvetlen segítséget nyújtó támogatásáért.) Ezt egészítették ki a művészeknél tett látogatások és egyéb kisgrafikai kiadványok (kiállítási katalógusok, mappák) feldolgozása.

Andraskó Károly fametszete, X2

A következőkben a készülő adattárból közlünk majd részleteket, azzal a megjegyzéssel, hogy e sorok írója örömmel fogad bármilyen kiegészítést, s természetesen örömmel fogad – s viszonzoz egyéb ex librisekkel – minden ismert vagy kevésbé ismert fővárosi vonatkozású lapot. Elsőként Moskál Tibor, Andraskó Károly és Csiby Mihály Budapesthez kapcsolódó grafikáinak az alkotásjegyzékét közöljük majd a mostani és következő számainkban.

Végezetül megemlítem, hogy az adatgyűjtés a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottságának a támogatásával történt.

Arató Antal

BUDAPESTI MŰEMLÉKEK, VÁROSKÉPEK MOSKÁL TIBOR KISGRAFIKÁIN

Jegyzékünk nem teljes, további kiegészítésekre szorul. Ez egyaránt vonatkozik az opus-számok és a metszetek készítése időpontjának a jelölésére, valamint arra is, hogy a felsoroltak mellett Moskál Tibor még néhány egyéb fővárosi vonatkozású kisgrafikát is készített. (A kiegészítésekre az alkotó nyilvántartásainak a rendezését követően kerül majd sor.) A grafikák gyors és könnyű visszakereshetősége érdekében jegyzékünk első részében az ex libriseket és alkalmi grafikákat a tulajdonosok, majd a szabad grafikákat a leírások betűrendjében soroltuk fel.

EX LIBRIS FLATT JÓZSEF (Csiperke gombok – utalás a gombatermesztésre a Budafoki pincékben) X2, 72 x 75
 ILLYÉS S. LÁSZLÓ KÖNYVE (Néprajzi Múzeum) C3, 80 x 52
 EX LIBRIS MOSKÁL IBOLYA HERÁNÉ BUDAFOK (Budafok, Várhegy utcai házak) X2, 92 x 44
 BÉKÉS ÜNNEPEKET ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNNAK MOSKÁLÉK 1970–1971 (Budafoki látkép) X2, 46 x 60
 EX LIBRIS MOSKÁL TIBOR (Budafok címere) C3, 48 x 39
 EX LIBRIS ALMA PETZ (Erzsébet-híd, Szabadság emlékmű, Budavári Palota) C3/C5, 53 x 90
 EX LIBRIS ALMA PETZ UND WILLI BUDAFOK (Volt Keglevich, majd Cuba kastély, Budafok címere, mandulavirág – Budafok jellemző növénye) X2, 96 x 62
 EX LIBRIS A. SEMSEY BUDAFOK (Savoyai címet tartó oroszlán, a herceg vadászkastélyát díszítette, ma a Törley palackozó kapuján látható szobor) C3/C5, 58 x 45
 EX LIBRIS SZAMOPITI 1981 (Mátyás-templom) X2, 73 x 43
 KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI JÓKÍVÁNSÁGAIT KÜLDI SZÓTS CSALÁD 1982–1983 (Nagytétényi római kat. templom)
 SZÓNYI FERENC KÖNYVE (Háros-szigeti részlet) X2, 68 x 98

Budafoki vonatkozású szabad grafikák

Budafok, Alsó Sas utca, C3, 77 x 60
 Budafoki barlanglakás az Ibrik utcában, C4, 88 x 68
 Budafok, Budai Nagy Antal Gimnázium, C4, 88 x 68
 Budafok címere, C3/C5, 43 x 64
 Budafok címere, X2/4, 82 x 57
 BUDAFOK (Házak, Szt. Lipót-templom) X1/3, 110 x 70
 Budafok, házak egymás felett, a Kossuth L. u. felől nézve, X2, 110 x 70
 Budafok, Kálvária-hegy, X2, 74 x 55
 Budafok télen, Szt. Péter-Pál kápolna, Kiskőbánya utcai épületek, X2, 86 x 125
 BUDAFOK (Látkép, rózsza, fametsző kés) X2, 36 x 60
 Budafok, Pannon-Lucky Műanyagipari Rt. X2, 50 x 96
 Budafok, panoráma a Duna felől, X2, 36 x 125
 Budafok, Péter-Pál kápolna télen, X3, 129 x 92
 Budafok, Promontor bisztró, Bíró fotó épületei stb., X2, 98 x 69
 Budafok télen, Promontor étterem, Szt. Lipót-templom stb., X2, 62 x 95
 Budafok, Somogyi Nusi színésznő kastélya, háttérben barlanglakás, X2, 62 x 95
 Budafok, Szt. Lipót-templom télen, X2, 100 x 68
 Budafok, Várhegy u., háttérben a Szt. Lipót-templom, C3/C5, 118 x 87
 RÓZSAKIÁLLÍTÁS BUDATÉTÉNY 1979 (Rózsza, háttérben a Dísznövénykutató és Fejlesztő Vállalat székháza), C3/C5, 95 x 72

Egyéb szabad grafikák

A Budavári Palota télen, X3/2, 35 x 120
 Szabadság emlékmű, Citadella télen, X3/2, 103 x 79

BUDAPESTI MŰEMLÉKEK, VÁROSKÉPEK ANDRUSKÓ KÁROLY KISGRAFIKÁIN

Andruskó Károly munkásságát nem kell a Kisgrafika olvasóinak bemutatni. Legutóbb, az 1991/2. számunkban ismertettük az eddigi életművéről megjelent bibliográfiát, amely – többek között – felsorolja az eredeti grafikákat tartalmazó mappáit, minikönyveit, de – nyilván terjedelmi okokból – nem közli a majd 4000 kisgrafikájának a leírását.

Budapesti vonatkozású metszeteinek a leírását időrendben közöljük, a jegyzék végén sorolva fel a feliratokat nem tartalmazó kisgrafikákat. Jegyzékünk nem tartalmazza az 1984-ben Zentán kiadott *Budapest* című minikönyvének a fametszeteit (op. 6442–6516), amelyek egyébként a főváros városképi szempontból is jelentős – újabb vagy régebbi – épületeit, műemlékeit, szobrait – mutatja be.

- EX LIBRIS ENRIQUE SAEZ – VILÁGKONGRESSZUS XIII.
1970, op. 382, 1968, X3, 50 × 70 (Lánchíd, Vár)
P. F. 1970 GALAMBOSÉK, op. 77, 1969, X3/3, 90 × 63 (Hidak)
EX LIBRIS GALAMBOS FERENC. XIII. NEMZETKÖZI EX
LIBRIS KONGRESSZUS BUDAPEST – 1970. SZEPT. 3–6.,
op. 999, 1970, X2/3, 90 × 70 (Körút, éjszakai kivilágítás-
ban)
XIII. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS BUDAPEST
1970. SZEPT. 3–6., op. 1000–1010, 1028–1034, 1038, 1970,
X3/2, 115 × 83

Sorozat a kongresszusra, állandó feliratokkal.

- (Petőfi-szobor, Erzsébet-híd; Szabadság-emlékmű; Lánchíd; Szabadság-emlékmű, Éjszakai városkép, Lánchíd; Halászbástya; Országház; Hősök tere, Éjszakai utcakép; Lánchíd; Budai várhegy fényei; Lánchíd; Szabadság-emlékmű; Halászbástya; Lánchíd; Országház; Hidak, Utca-
kép; Hősök tere)
EX LIBRIS HARSÁNYI ÉVA, op. 1519, 1971, X2/3, 110 × 80
(Halászbástya, Szent István-szobor)
XIV. CIEL-LISBOA. GALAMBOS FERENC, op. 2317, 1976,
X3, 83 × 50 (Lánchíd, Országház)
EX LIBRIS DR. KOCŠIS SÁNDOR, op. 2807, 1979, X2, 60 × 50
(Anonymus-szobor)
EX LIBRIS DR. SZABÓ KATALIN, op. 2853, 1980, X2, 60 × 40
(Lánchíd)
EX LIBRIS GALAMBOS FERENC, op. 3082, 1982, X3/3, 40 ×
110 (Városkép)
SÁRAI SÁNDORNÉ KÖNYVTÁRÁBÓL, op. 3083, 1983, X3,
40 × 110 (Városkép)
EX LIBRIS TAKÁCS GYÖRGY, op. 3189, 1984, X2, 45 × 73
(Halászbástya, Mátyás-templom)
EX LIBRIS DRUCKER TIBOR, op. 3423, 1985, X2, 60 × 55
(Lánchíd)
EX LIBRIS PATAKI ISTVÁNNÉ, op. 3244, 1985, X2, 75 × 40
(Lánchíd, Gellért-hegy, Szabadság-emlékmű)

Andruskó Károly fametszetei, X2

- EX LIBRIS KÖNYVÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT, op. 3245, 1985,
X2, 65 × 65 (Városkép)
EX LIBRIS DR. LIPPÓCZY MIKLÓS, op. 3293, 1985, X3/2, 65
× 65 (Városkép)
EX LIBRIS JOZEFA TADEUSZA CZOSNIKI, op. 3571, 1988,
X2, 57 × 55 (Országház, Bem József-szobor)
EX LIBRIS RÁTKAI FERENC, op. 3304, 1988, X2, 70 × 50 (Vá-
roskép, Petőfi-szobor)
EX LIBRIS NAGYNÉ SIMEK GYÖRGYI, op. 3617, 1988, X2, 50
× 50 (Lánchíd, Vár)
EX LIBRIS ING. NORBERT LIPPÓCZY BUDAPEST, op. 3803,
1991, X3, 70 × 50 (Mátyás-templom, Szt. Anna-templom)
A Rozmaring Termelőszövetkezet (Pesthidegkút) épületeit
(melegházait) ábrázoló sorozat, felirat nélkül, op. 4447–
4450, 1979, X3, 90 × 130
Magyar Nemzeti Múzeum, op. 5050, 1980, X2, 80 × 130 (A
művésznek az Országos Széchényi Könyvtárban rende-
zett kiállítása meghívójának az illusztrációja)

MAGYAR EX LIBRISEK EGY ANTIKVÁRIUMI KATALÓGUSBAN

Alma Petz osztrák gyűjtő legutóbbi budapesti látogatása alkalmával eljuttatta hozzánk az egyik amszterdami antikvárium árjegyzékét. A neves holland exlibris-művész fiának, *Wim Zwiers*-nek tulajdonában levő üzlet 28 oldalas kiadványa 678 tételt tartalmaz. Ezek között túlnyomórészt ex librisek és alkalmi grafikák, illetve az ezekből álló sorozatok szerepelnek, de száznál több, igen ritka kiadvány: könyv és mappa képviseli Európa exlibris-irodalmát is. Végül az árjegyzékben 80 db nagyméretű, szignált grafikai lap is szerepel, melyek holland, belga és cseh művészek műterméből kerültek ki.

Örömmel láttuk a füzetben néhány magyar művész nevét is, ezért grafikáik forgalmi értékéről az alábbiakban tájékoztatjuk olvasóinkat.

Bordás Ferenc 5 db fametszetét 15 holland forintért kínálja az árjegyzék. (A holland guldent e sorok írásakor 50 Ft körüli összegért adja el az MNB.)

Drahoš István két darab, 10-10 szignált fametszetű ex librisből álló mappáját egyenként 30 guldenért hirdetik, de ugyanez az ára a harmadik mappájának is, melyben 4 könyvjegy és 14 alkalmi grafika található.

A romániai művészként szereplő *Hervai Katalin* 2 db, *Hosszú Béla* névre készült rézkarca 17,50 holland

forintért szerezhető meg. A Bécsben élő *Piller Attila* 2 db C3 lapjánál 15 guldenes árat tüntetnek fel a katalógusban. *Vén Zoltán* neve kétszer szerepel a grafikák felsorolásában: egyszer 1 db, másodszor 2 db ex librisével, melyek *Freund Meulemans* és *Katona Gábor* részére készültek. A lapok darabonkénti ára 10 holland forint. Itt jegyezzük meg, hogy az 1992-ben született, neves holland grafikus, *Wim Zwiers* mintegy 140 db, különféle technikájú alkotásával szerepel a füzetben. A C2 és C3 lapjainak ára 10 és 16 gulden között változik.

Az exlibris-irodalom felsorolásában két magyarországi vonatkozású tételt találtunk. A DEG 1970-ben, a budapesti kongresszusra kiadott 16 lapos mappáját 20 guldenes, az 1986-ban az utrechti kongresszusra kiadott, 15 lapos magyar mappát 50 guldenes árral szerepeltetik, megjegyezve, hogy abban többek között - *Badacsonyi, Barczy, Ferry, Kamper, Müller, Stefanovits* és *Vén* szignált lapjai találhatók. Végül a szabad grafikák felsorolásában találjuk *Gross Arnold* nevét, akinek 6,5 x 14 cm-es, szignált miniatúráit 140 holland forintra értékelte az amszterdami antikvárium.

S. I.

Vén Zoltán rézmetszete, C2

HÍREK

A Budapesti Városvédő Egyesület 1993-ban ünnepeli fennállásának 10 évfordulóját. Ebből az alkalomból kiállítást rendeztek a VI. kerületben, az Eötvös utca 10. szám alatti új székházukban. A tárlat a látogatók számára felidézte az évtizedben végzett eredményes munkát, bemutatva a fővárost gazdagító, megmentett értékeket is.

Az egyik tárlóban örömmel fedeztük fel *Fery Antal* fametszeteinek kisebb gyűjteményét, melynek lapjai Budapest parkjaira, védett növényeire, idős fáira hívják fel a figyelmet. Ezek a kisgrafikák a neves kertészszakember, *Pesti László* lokálpatriotizmusának önzetlenségének ékes bizonyítékai.

A budapesti Erzsébet téren nemrég felépült *Corvinus Kempinski* nagyszálló a közelmúltban figyelemreméltó képzőművészeti kiadványt jelentetett meg. A *Corvinus Collection* címmel kiadott színpompás füzet sok képpel, német és angol nyelven ismerteti azt a 138 magyar műalkotást (festményt, szobrot), melyek a szálloda helyiségeiben láthatók. Az idegennyelvű szöveg jelzi, hogy az ismertető elsősorban az ott megforduló külföldi vendégeknek szól, akik számára a könyvecske megkönnyíti a magyar képzőművészettel való megismerkedést. Erről a rokonszenves, példamutató kezdeményezésről lapunkban azért emlékezünk meg, mert a kortárs-alkotók névsorában a kisgrafika két művészeivel is találkozunk: *Gross Arnold*ot 3 színes rézkarca képviseli a katalógusban, *Müller Árpád* pedig két nagyméretű olajképével szerepel.

Az Új Művészet 1993. augusztusi számában beszámoló jelent meg *Bognár Zoltán* veszprémi emlékkiállításáról. Ebből a közleményből értesültünk arról, hogy a művész 1992-ben, 68 éves korában elhunyt. Neve nem ismeretlen a kisgrafika idősebb barátai előtt. Ő készítette a Tihanyban rendezett VI. és VII. Balatoni Kisgrafikai Biennálé linómetszetű emblémáját. A *természet világa* című linósorozata nagy sikert aratott ott 1981-ben. Négy évtizeden át tanárkodott Veszprém megyében. A fővárosban mindössze kétszer volt kiállítása. Az eltávozott művészre kegyelettel emlékezve bemutatjuk egy nagyméretű linómetszetét.

A Művészet és Barátai újabb, szeptember-októberi száma ismét érdekes grafikai anyaggal jelentkezik. *Rózsahegy*i *György* festő- és grafikusművész egy Nemzeti Arcképtár létrehozását szorgalmazza. Véleménye szerint az első időszakban ez az arcképtárban kiállításra kerülő művek feldolgozásával, dokumentálásával járna. A tervezett kiállításon bizonyára érdekes színfoltot jelentenének a portré-exlibrisek is. Ezek összegyűjtésével, leírásával (amelynek során jól hasznosíthatók a már eddig megjelent alkotásjegyzékek) egyesületünk is érdemben tudna hozzájárulni a fontos kezdeményezés megvalósításához. (A tennivalókra a későbbiekben még visszatérünk.) – Örömmel olvastuk, hogy az exlibris-művészetben is maradandót alkotó *Varsányi Pál* hatvan metszetének a reprodukcióját tartalmazó kötetet jelentetett meg a Művészetbarátok Egyesülete. A lapban részleteket olvashatunk *Gergely Mihály*nak a kötethez írt bevezető tanulmányából, va-

Bognár Zoltán linómetszete, X3

lamint újra közlik Varsányinak egy érdekes, 1952-ben írt cikkét a rotaprint-gépeken sokszorosított „grafikák”-ról. *Xantus Gyula* Emocionalitás és művészet címmel közölt műhelytanulmányt, dr. *Soós Imre* pedig *Czimra Gyula* életútjáról, munkásságáról nyújt átfogó képet a Barcsay Teremben rendezett emlékkiállítására kapcsán. Mednyánszkyról (Losonci Miklós), a közelmúltban elhunyt Szőnyi Jenőről (Merényi Miklós) közölt írások mellett olvashatjuk még *Bánsági András* Mi az ex libris? című köszöntőjét, amit a Székelyföldön élő *Torró Vilmos*nak a Művészetbarátok Galériájában rendezett kisgrafikai kiállítása megnyitóján hangzott el. (A cikket Bánsági két kisgrafikája illusztrálja.)

* * *

A gyulai Dürer Társaság az elmúlt évben megrendezett *Dürer az ex libriseken* című sikeres nemzetközi pályázattal, valamint az idei Erkel Ferenc-pályázat meghirdetésével már egyértelműen bizonyította, hogy tevékenységében az exlibris-művészet pártolása és népszerűsítése meghatározó helyet foglal el. A Társaság – a helyi önkormányzat támogatása révén – a közeljövőben önálló kiállító helyiséghez jut, ahol – többek között – grafikai gyűjteményt hoznak létre. A gyűjteményben őrzött lapokat időszakos és állandó kiállításokon mutatják majd be. Kérjük az alkotókat és gyűjtőket, hogy ex librisek és alkalmi grafikák küldésével támogassák ezt a törekvésüket. (Cím: Havasi Istvánné titkar, Dürer Társaság, 5700 Gyula.)

* * *

Örömmel értesültünk arról, hogy a Tapolcai Városi Könyvtár – az 1991-ben rendezett *Tapolca és környéke a kisgrafikákon* című sikeres pályázat és kiállítás után – újabb kisgrafikai bemutatót tervez. A kiállítások megvalósításához kéri a gyűjtők és művészek segítségét a következő témakörökben: *Sárkányölő Szent György motívumok az ex libriseken és egyéb grafikákon; Szőlő és bor az ex libriseken; Nagy Zoltán (Tapolca, 1916 – Bp., 1987) Munkácsy-díjas grafikusművész metszetei, bélyeg- és bankjegytervei, egyéb alkalmazott grafikái.* A könyvtárnak ajándékozott grafikákért igyekeznek hasonló értékű csereanyagot (Fery Antal portré-exlibrisei, Nagy László Lázár, Trojan Marian József metszetei stb.) küldeni. A csak a kiállítások idejére átengedett grafikákért felelősséget vállalnak és azokat a bemutatásuk után visszaküldik. (Cím: Kertész Károly igazgató, Városi Könyvtár, 8301 Tapolca, Pf. 132., T.: 87/12-328.)

* * *

Petry Béla ex libriseiből rendezett kiállítást ez év júliusában a Komárom-Gadócban szervezett magyar nemzetiségű művelődési tábor egyik rendezvényeként Gábor Dénes kolozsvári gyűjtőtársunk. Az Amerikában élő, s változatlan kedvvel munkálkodó *Petry Béla* tárlata jó például szolgált arra is, hogy megmutassa: az ex libris és gyűjtése egyaránt milyen jó lehetőséget kínál a nemzeti hagyományok megismertetésében és megőrzésében. A kiállításához – *Petry Béla* rövid életrajzát is tartalmazó – illusztrált tájékoztatót jelentettek meg.

* * *

Az idén 900 éves Bóly nagyközség polgármesteri hivatala – az évfordulós ünnepségek során – kiállítá-

son mutatta be *König Róbert* grafikáit. A tárlatot május 30-án – a helyi Kolping Házban – *Schuth János*, a *Neue Zeitung* főszerkesztője nyitotta meg.

* * *

A régi könyvektől a kisgrafikáig. Az *ex libris* meséi címmel közölt interjút az *Új Dunántúli Napló* szept. 1-jei száma *Kovács Józseffel*, a pécsi kör titkárával. *Kovács József* 29 éve foglalkozik az exlibris-gyűjtéssel, gyűjteménye mintegy 20 000 lapot tartalmaz. A cikkből értesülhetünk arról is, hogy Pécsen október közepén ismét megrendezik a Duna-menti országok gyűjtőinek és exlibris-művészeinek a találkozóját.

* * *

A Mohácson élő és alkotó – ex libriseiről is jól ismert grafikus – *Bosnyák Mihály* készítette a város 900 éves évfordulójára kibocsátott emlékbélyeg tervét. A fiatal alkotó újabb sikeréhez örömmel gratulálunk.

* * *

A Művészetbarátok Egyesületének budapesti kiállítóhelyiségében, a VII. kerületi István út 42. szám alatt, kéthetenként rendeznek kiállítást az egyesület tagjai, a fővárosban és vidéken élő képzőművészek számára. Május 4-én a Pécsen élő *Soltra Elemér* vízfestményeinek és művészérmeinek kiállítását nyitotta meg *Gergely Mihály* író, az egyesület elnöke. A kiállító a pécsi KBK művészeti vezetője, akit ez alkalommal – színvonalas alkotásai körében – azért is köszöntöttek, mert a közelmúltban töltötte be 70. életévét.

Két héttel később ugyanott nyitotta meg *Geröly Tibor* az egyesület főtítkára *Takács Dezső*, Rudnay-díjas grafikus kiállítását. A kisgrafikáiról is jól ismert pécsi grafikusművész ez alkalommal a várost ábrázoló rézkarcaival aratott megérdemelt sikert.

* * *

Dr. *Soós Imre Fery Antal* grafikusművészről szóló terjedelmes tanulmányát közli a Magyarországi Református Egyház kiadásában megjelenő *Confessio* című folyóirat 1993/3. száma. (Fery Antal fametszeteit 1980-tól többször bemutatta a folyóirat s a református egyház volt a kiadója annak a három – Bethlen Gáborról, Kőrösi Csoma Sándorról és Arany Jánosról – megjelent minikönyvnek is, melynek fametszetű illusztrációit Fery Antal készítette.) A tanulmány részletes áttekintést nyújt a művész életútjáról, munkásságáról, s kitér néhány eddig nem publikált mozzanatra is. (Pl. arra, hogy a Fery Antalt a háború után négy évig rendőri felügyelet alá helyezték, azért, mert a vezérkarnál – egyszerű közlegényként – mint térképrajzoló dolgozott.) A szerző Fery Antal kapcsán szól a hazai exlibris-művészet legutóbbi évtizedeiről, egyesületünkről is, végül rámutat elnökünk grafikai munkásságában meghatározó szerepet játszó legfontosabb témakörökre. Ezek: 1. A történelem nagyjai, írók, művészek arcképei, 2. műemlékek, nevezetes épületek, 3. szőlős-boros ex librisek, 4. természeti értékeink, fák, virágok, 5. minikönyvek. A különféle csoportokba tartozó lapok bemutatása, elemzése, a hat illusztráció átfogó és bizonyára meggyőző képet nyújt Fery Antal művészetének értékeiről azok számára is, akiknek eddig még nem volt alkalmuk közelebbről megismerni azt.

SZEMLÉ

Rovatunkat *helyreigazítással* kezdjük. Ugyanis előző számunk 13. oldalára – a Nyomda Ördögének buzgólkodása folytán – három értelemzavaró sajtóhiba került. Ezeket vesszük most számba:

Az első hasáb második csillagsora alatti szöveg EG 93/1 szavakkal kezdődik, mely így értelmetlen. A nyomtatásból kimaradt a mondat első része, mely eképpen hangzik: „A német exlibris-újság, a MITTEILUNGEN DER DEG 93/1. száma...”

A második hasáb első csillagai után ugyancsak hiányzik egy sor. A helyes szöveg a következő: A GRAPHIA 116. számában Jan Yperman folytatja a tematikus ex librisekről...”

Végül az ezt követő ismertetés első sorába felesleges betűket szedett a gép. *Helsingborg* a város helyes neve, ahol a közleményben bemutatott PRESENTATION című lap megjelenik.

A katalán exlibrisegyesület Barcelonában megjelent folyóirata, az EX-LIBRIS 8. számában cikk jelent meg a modern román ex librisről. A szerző *Dafinel Duinea*, maga is exlibris-művész, akinek munkásságát nálunk dr. *Semsey Andor* méltatta meleg hangú írásban lapunk 82/2-3. számában. A spanyolországi folyóirat magyarlaptársához hasonló kivitelben, kellemes, sárga színű papíron jelenik meg s a romániai művészekről szóló cikk mellett 11 illusztrációt is közöl. Ez utóbbiak sorában örömmel fedeztük fel *Cseh Gusztáv* és *Deák Ferenc* egy-egy alkotását.

A L'EX LIBRIS FRANÇAIS 187. száma folytatja az elmúlt 50 év alatt a lapban bemutatott grafikusok felsorolását. A jegyzék szerint magyar művészek grafikáit ez idő alatt az alábbiak szerint reprodukálták: Józsa János: 3, Kamper Lajos: 1, Karancsi Sándor: 2, Radványi Román Károly: 1, Kass János: 3, Kaveczky Zoltán: 5, Kékesi László: 6, Kéri Imre: 1, Kertes-Kollman Jenő: 1, M. Kiss József: 1, Kóhegyi Gyula: 5, König Róbert: 2, Koffán Károly: 1, Konecsni György: 1, Kopasz Márta: 16, Kós Károly: 2, Kósa Bálint: 2 alkalommal.

Egy-egy művét reprodukálta a lap Lyka Károlynak, Varga Nándor Lajosnak és Nagy László Lázárnak.

Őket azonban a magyar keresztnevek írásmódjából eredő tévedés miatt így szerepelteti a névsorban: KÁ-ROLY (Lyka), LAJOS (V. N.), LÁZÁR (N. L.).

A MITTEILUNGEN DER DEG ezévi 2. száma hírt ad *Vén Zoltán* 13 eredeti rézmetszetét tartalmazó, most megjelent mappájáról. (Ismeretétét Könyvespolc rovatunkban közöljük.) A lap szerkesztője a kiadványról, így summáza véleményét: „A grafikák – mást nem kívánunk tőlük – derűsek, kritikusak, irónikusak és erotikusak.” Megrendelhető Dr. *Vilém Stránský* címén (Lermontova 3, 160000 PRAHA 6. Czech Republik). A 80 oldalas kötet ára 260– DM.

A belga GRAPHIA 117. száma ismerteti a Saint Niklaas-i exlibris-pályázat eredményét. (Feltételeit annak idején mi is közzeltük.) *Luc van den Briele* terjedelmes cikkéből megtudjuk, hogy a neves flamand kartográfus halálának 400. évfordulójára rendezett kisgrafikai versengésben 39 ország 315 alkotója vett részt 632 alkotásával. A három első díjból a magasnyomású munkákét *Jean Marcel Bertrand* francia, a síknyomásúakét *Vladimir Ga-*

zovic szlovák művész kapta. A mélynyomású munkák alkotói közül *Gennadi Vjal* fehérorosz művész munkáját díjazták. Ezeken kívül még több díjat ítéltek oda, sajnálatunkra közöttük magyar művész nem szerepel.

Olvasóink számára is hasznos tanulságokkal szolgál a cikk további része, melyben a szerző a pályázat tanulságait, a sok rossz tapasztalatot foglalja össze. Elké-

pedéssel írja, hogy bár a feltételek ex libris készítését írták elő, a beküldött kisgrafikák között 39 (!) olyan lap szerepelt, melyen semmiféle felirat, név, vagy a könyvjegyre való utalás nem található. Ezen túlmenően több, mint 100 pseudo-exlibris érkezett be! Ezek az ál-könyvjegyek nem létező személyek nevét viselik. Leginkább visszatetsző, hogy a négyszáz éve nem élő Mercator nevére 74 ilyen lap készült! Néhány ravaszkodó exlibris-mester beírta a G. M. monogrammal, melyből bárki bármit kiolvashatott. Végül a szerző megemlíti, hogy részletesebb kiírás ezeknek az osto-

Nagy Sándor rajza, P1

baságoknak a mennyiségét csökkenthette volna, a zsűrit is megkímélve nem kevés bosszúságtól.

A lap folytatja a tematikus ex librisekről szóló cikksorozatát. Ezúttal a „De re coquinaria”, azaz a főzéssel, a szakácmesterséggel kapcsolatos kisgrafikákat veszi számba. Az illusztrációk között *Fery Antal* két fametszete szerepel. *Nagy László Lázárt* és az egykori gödöllői mestert, *Nagy Sándort* egy-egy lap képviseli. Ez

utóbbi a cserkész világtalálkozó 60. évfordulója alkalmából külön is időszerű.

Napjaink exlibris-művészetét bemutató sorozatban ezúttal szó esik az 1942-ben született *Szilágyi Imréről* is. A cikket székykapus rézkarcának reprodukciója kíséri.

Dr. Soós Imre

Tichy Kálmán rajza, P1

(A „Budapest a kisgrafikákon” c. íráshoz)

KÖNYVESPOLC

VILÉM STRÁNSKY: ZOLTÁN VÉN. Prága, 1992. Editio 13 – EXL PF ETC. 80 l. 293 x 216 mm.

A cseh kisgrafika magas művészi színvonalát a gyűjtők világszerte elismerik. Ezt a jó hírnevet napjainkban növeli az a tíz kötetből álló kiadványsorozat is, mely 150 számozott példányban, eredeti grafikákkal gazdagítva, folyamatosan jelenik meg Prágában.

Vén Zoltán művészetét a sorozat 6. kötetében Vilém Stránsky mutatja be cseh és angol nyelven írt tanulmányában. Bevezetőjében a humor lényegét fejtegeti, megemlítve, hogy a humort egyes szakírók a véges és végtelen kivetítésének tartják, mások abban a valóság és illúzió szembeállítását látják. A szerző az egymáshoz nem illő dolgok egymás mellé helyezésében látja művészi humorának lényegét, megállapítva, hogy ő a kétféle elemből egy harmadikat teremt.

Stránsky szerint a magyar művész a világ jelenségeit egy bizonyos tiszteletlenséggel figyeli, Svejkhhez hasonlóan. Magatartását azonban mély bölcsesség, rendíthetetlen tudás, az antik mitológiának és az európai kultúrának alapos ismerete jellemzi, melyek távol tartják őt az olcsó megoldásoktól. A művekről szólva a szerző jelentőséget tulajdonít annak a körülménynek is, hogy a magyar művész a vasfüggöny mögötti élet kalandjait is kiélte a grafikákban. Fejtegetéseit azzal a gondolattal zárja, hogy Vén Zoltán Európa legkiválóbb humorista művésze. Mindezt abban a meggyőződésben állítja, hogy az idő neki fog

igazat adni, amikor a magyar mestert együtt említi Cervantes, Rabelais és Hasek nevével.

Nyolc oldalas tanulmányának második részében Stránsky részletesen tárgyalja Vén Zoltánnak azt a 13 rézmetszetű vagy vegyes technikájú ex librisét, melyeket beragasztva, eredeti példányban, a művész szignójával ellátva talál az olvasó a kötet végén. Fejtegetései közelebb viszik a nézőt a lapokban rejtőző mitológiai, bibliai vonatkozásokhoz és a művész humorához is. Megjegyezzük, hogy az eredeti művek említésekor még nem végeztünk az illusztrációk felsorolásával. Ugyanis a cseh és angol szövegrész között Vén Zoltán 7 db nagyméretű rézmetszetének reprodukciója található. Ezek kellemes, barnás színe, tökéletes nyomása az eredeti művek hatását közelíti meg. A jó papírra nyomtatott, igényes kiállítású kiadvány karton-kötésben, vékony papírból készült borítólapal került az olvasó kezébe. Ez az egyetlen kifogás a kötettel szemben, ugyanis annak viszonylag terjedelmes formátuma és a beragasztott rézkarcok miatt a kemény kötés időtállóbb lett volna.

A tudósi alapossággal megírt prágai Vén Zoltán-monográfiát nagy elismeréssel lapozgatjuk. Megjelenését nemcsak a magyar művész tehetsége, gazdag életműve előtti tisztelgésnek tekintjük, hanem abban a két nép közötti kulturális kapcsolatok, a barátság építésének újabb, fontos állomását látjuk.

Dr. Soós Imre

Vén Zoltán rézkarca, C2

LENKEY ISTVÁN: BESZÉLGETÉS SOLTRA ELEMÉR FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSSZEL, A PÉCSI KISGRAFIKA BARÁTOK EGYESÜLETE (KBK) ELNÖKÉVEL

Kiadja a Kisgrafika Barátok Egyesülete, Pécs, 1993. Soks. 14 l.

A közelmúltban megjelent füzet azt a beszélgetést tartalmazza, mely a művész és Lenkey István között 1993 áprilisában történt. Megjelentetése jelentős évfordulóhoz kötődik, Soltra Elemér ugyanis a múlt év novemberében töltötte be 70. életévét s ez alkalommal életmű-kiállítása nyílt a Pécsi Galériában.

Az első kérdés a művész életrajzi adataira vonatkozott: Soltra 1992. december 17-én született a Somogy megyei Jákó községben, középiskolai tanulmányait Kaposváron és Csurgón végezte. Minden nehézség nélkül veszik fel a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kandó László osztályára kerül. Tanulmányait a háború okozta két éves kényszerszünet után fejezte be. Az átlagon felüli teljesítményének elismerését jelentette, hogy ott is tartják a főiskolán tanársegédnek. Később azonban visszatér szülőföldjére, s emiatt őt kollégái – ahogy megjegyezte – „futóbolondnak” nevezték. Kaposvár és Pécs lesz ezután tanárkodásának színhelye. Végül a pécsi Tanárképző Főiskoláról megy nyugdíjba.

A fentiekben vázolt művészpálya állomásait veszi nagyító alá kérdéseivel Lenkey István, aki szinte ripoteri érdeklődéssel, mesterien igazítja el a beszélgetés fonalát. Ennek nyomán az olvasó betekintést kap nemcsak a magyar művészképzés múltjába, hanem Soltra tankönyvírói tevékenységébe, a festészet és éremművészet terén elért eredményeibe, s egész alkotói világába is. „A változóból az állandót megteremteni volt a célom” – vallja életművéről, miközben szint vall az emberbe vetett hitéről is.

Az ex libris barátai és alkotói egyaránt megszívlelhetik, amit a művész erről a művészeti ágról elmondott: „...az ex libris nem »kis« grafika, hanem külön észjárás, külön teremtő fantázia szükséges tervezéséhez, amely megköveteli a képjel és a betű organikus egységét. Készítése pedig olyan művészetet igényel a képzelettől és a kéztől, amely semmiféle elnagyoltságot nem tűrhet meg.”

Martin Ferenc halála után a pécsi KBK tagjai őt kérték fel a megüresedett elnöki tiszt betöltésére. Amikor ebbéli feladatának nehézségéről beszél, elismeréssel nyugtázza Kovács József titkár pótolhatatlan lelkesedéssel végzett munkáját, amelyhez az új elnök a továbbiakra a művészi színvonal továbbélését ígéri.

A tartalmas füzetről szóló ismertetésünket méltóképpen nem zárhatnánk, mint hogy idézzük abból Soltra Elemér vallomását: „Ars poétikám: a művészet szent dolog. A művészet az emberi teljesítménynek a csúcsa és ha valaki erre hivatott, akkor viselkedjen ennek a méltóságnak megfelelően, tisztességesen.”

HARTYÁNYI ISTVÁN: SZÍJ REZSŐ BIBLIOGRÁFIÁJA. (Kiad. a Szenci Molnár Társaság.) Bp. 1992. 200 l.

Az idei könyvhéten jelent meg ez az ízléses kiállítású kiadvány, amely dr. Szíj Rezső publikációinak adatait gyűjtötte össze. A kötet évenkénti csoportosításban közli a neves művészeti író és műgyűjtő 1934 és 1991 között napvilágot látott könyveinek, tanulmányainak, cikkeinek és az általa szerkesztett kiállítási katalógusoknak a leírását. Az összehasonlítás tulajdonképpen az 1987-ben Csornán megjelent, hasonló című bibliográfia négy év anyagával bővített, újbóli kiadása. (Az előző kiadványt lapunk 1988/1. számában ismertettük.) Amíg abban 1185 tétel szerepelt, addig a mostani kiadás már 1247-et tartalmaz. A publikációk felsorolása után *Irodalom* címszó alatt megtalálhatók az azok visszhangjaként más szerzőktől megjelent írások, továbbá a Szíj Rezsőről szóló, róla emlékeztető cikkek, tanulmányok, könyvek adatai is.

A bibliográfia a korábbi kiadáshoz képest számos illusztrációval – a könyvek címlapjai stb. – is bővült. A kisgrafika barátai a kötetben az ex libris több hazai művelőjére találnak irodalmi utalást, a szöveg között és a borítón pedig *Fery Antaltól* 6, *Mata Jánostól* 2, *Csiby Mihálytól* 1 kisgrafika reprodukciója szerepel.

Megemlítjük, hogy a neves bibliográfus, Hartyányi István munkásságának eredményeként a könyvhéten ugyanennél a kiadónál megjelent a *Kovács Imre bibliográfia* című kiadvány is.

Dr. Soós Imre

AZ ÚJSÁG SPONZORA – OUR SPONZOR

Vállalatunk több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik a legkülönbözőbb áruk tárolásában, kezelésében és szállításában.

Feladatainkat az ország hét különböző vidékén telepített nagy befogadóképességű közraktárunkban kiváló infrastruktúra biztosításával üzemszerű körülmények között látjuk el. Minden közraktárunkban közúti és vasúti összeköttetéssel, Győr és Baja térségében kikötővel rendelkezünk. Korszerű anyagmozgató gépekkel biztonságosan sérülésmentesen és szakszerűen rakodunk, biztosítva ezzel a csomagolás és az áru védelmét.

Célunk, hogy ügyfeleink igényeit a legmagasabb színvonalon elégítsük ki. Meggyőződésünk, hogy munkája gazdaságos megszervezéséhez nélkülözhetetlen partnerei leszünk.

az áruk mozgatása,
az áru biztonságos és szakszerű tárolása
(fedett és szabadtéri tárolóhelyeken)
áruküldemények kiváltása, feladása,
a továbbfuvarozáshoz szükséges fuvarozó eszköz megrendelése
fuvarozó eszköz esetenkénti soron kívüli biztosítása
nemzetközi fuvarozási és szállítmányozási tevékenység
vám és egyéb hatósági vizsgálatoknál szükséges közreműködés
az áru átcsomagolása, jelölése külön kívánság szerint
jegyzőkönyvek, konszignációk, fuvarlevelek, kimutatások készítése
konténertárolás (depo szolgáltatás)
konténerek rakodása és közúti szállítás
konténerek javítása
közraktári jegy kiállítása
egyéb szolgáltatások elvégzése

ÁTI KÖZRAKTÁROZÁSI VÁLLALAT

Budapest, VII., Wesselényi u. 4.
H-1368 Bp. Pf.: 215 _____
Telefon: 1422-796 _____
Telex: 22-6528 _____

Our company has got a more than a 25-year-experience in warehousing, manipulation and transport of the widest range of goods. There are seven warehouses of big capacity, with excellent infrastructure in Hungary in which the proper conditions are given. Each warehouse is accessible in road traffic and by rail, two of them—at Győr and Baja—even by water. Up-to-date handling equipment makes professional, safe loading possible, thus protecting both goods and packaging from any damage.

Our aim is to meet our partners' requirements on the highest level. We are convinced you can't get along without us when economically organizing your job

handling of goods
safe and professional
warehousing of goods
(in roofed area and open-air)
clearance and dispatch of consignments,
ordering of transport vehicles being
necessary to forwarding
request
transport and forwarding in international
relations
assistance with customs clearance and other
controls of authorities
re-packing and marking of goods on special request
making damage reports, statements, drawing up packing lists
and freight bills warehousing of containers (depot service)
loading and transport of containers in road traffic
repairs of containers
issue of warehouse warrant
and other services.